

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe an; — trimisu cu post'a în lăintrulu monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 an 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie séu linia, cu litere morunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adrese de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 100.

Sibiu, 13/25 Decembre 1878.

Anulu I.

Anunțiu de abonamentu la „Observatoriulu“ pe anulu 1879.

Apropiandu-ne cătra capetulu anului, este de lipsa a se cunoște macaru aproximativu numerulu exemplarielor câte sunt a se trage de sub tipariu îndata dela începutu, pentru-că mai tardiu se nu venim în strimțore cu trimiterea de exemplarie întregi. Din acésta cauza deschidemu și noi mai de tempuriu abonamentu pe Semestrulu I și pe anulu întregu, totu cu prețurile de mai înainte, adeca:

În Sibiu pe 1 anu cu 7 fl. v. a., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., éra dusu la casa cu 1 fl. respective cu 50 cr. mai multu. În lăintrulu monarhiei cu post'a, 8 fl. pe 1 anu, 4 fl. pe 6 luni.

În afara de monarhia cu porto duplu 10 fl. sau 22 franci pe 1 anu, 5 fl. sau 11 franci pe 6 luni.

Abonamentele se potu face mai usioru prin asemnatiuni (mandate) postali, de a dreptulu la Redactiune în Sibiu, piati'a mica Nr. 27.

Din Romani'a primim abonamente și în bilete hipotecarie de ale statului, al pari.

În capital'a București abonamentele se facu și la librari'a dlui I. Szöllösi în piati'a teatrului.

Din 10 esemplarie abonate efectiv, 1 se dă gratis.

Redactiunea.

Romani'a și Russi'a.

(Urmare.)

IV. Daca amu cercetatu portarea Rusiei cătra Romani'a dupa documente anteriore, cu atătu mai virtosu trebuie se o urmarim și dupa cele mai noue. Auctorulu acestui memorialu ne conduce și noi în urmam. În acelu tonu despoticu și arogantu, în care scrisese comitele Nesselrode cătra br. Budberg în anulu 1854 asupra romanilor, vorbi în anulu acesta principele Gorciacoff cătra generalulu Ioanu Ghica, agentulu diplomaticu alu Romaniei la St. Petersburg, dupace află, că romanii sunt decisi a

Foisiór'a „Observatoriului“.

Eva séu Giurulu Lumei în cinci scrisori.

De Paul Féval.

Traducere de: Dimitrie Petrescu.

(Urmare.)

Lord Wolsley avea o scrantitura frumoasă. Aplăcau primul aparatu, și 'mi luai concediu, dicandu că, ne voindu a umblă în potec'a medicului casei, voiu reveni numai spre a me informá despre starea sanetati sale.

Betranulu gentlemen facu semnu sociei sale se se apropie; avura împreuna o scurta convorbire în englesce: crediendu că nu cunosc acésta limba, lord Wolsley nu se ferea. Elu terminá dicendu că, ne mai avendu nici unu doctoru de la plecarea lui sir Thomas (unu nume saxonu ce 'mi scapa), totu atatu facea se me ia spre a inlocui pe celu plecatu, de catu se introducea în casa duoi Francesi în locu de unulu.

Lady Wolsley fu insarcinata se 'mi faca cunoscutu rezultatulu conferintei, ceea ce ea o si facu în modulu celu mai placutu. De causele alegerei pucinu imi passá; aveam intrare libera la Vauvert, adeca totu ceea ce 'mi trebuia.

Vauvert, e numele casei lordului Wolsley. Prim'a mea grija, sosindu la Dinan, fu de a luá informatiuni asupra acestui nobleman. Tóta lumea ilu cunoscua, cu tóte ca traiá singuru cu soci'a lui și nu primia pe nimeni în casa. Mi 'lu aratara sub porecl'a de omulu de la Jerzual; iti voiu spune numai-decatu istoriculu acestei porecle. Catu pentru frumós'a mea vedenie, despre care dedui unu semnamentu minutiosu, nimeni nu 'mi potu responde într'unu modu multumitoru. Adormisem ore pe érba și aparitiunea nu era de catu unu visu? Asiu fi crediutu-o póte, déca imaginea lady Wolsley n'ar fi trecutu prin mintea mea. Erau acelési trasuri, afara de diferenti'a de etate. Vedeni'a mea esistá; numai, viati'a ei era incongruata de unu misteru.

protestá contra art. 8 din tractatulu de San Stefano. Cuventele lui Gorciacoff: „Este adevératu, că gubernulu dumneavóstra are intentiunea de a protestá contra articolului 8 alu tractatului de San Stefano, care auctorisédia întretinerea comunicatiunilor armatei din Bulgari'a cu Russi'a prin Romani'a? Imperatulu, care si până acuma e reu dispusu cătra dumneavóstra, în urmarea portarei dvóstra cu privire la retrocesiunea Basarabiei, va perde patienti'a, daca se va face o protestatiune cá aceea. Maiestatea Sa mi-a ordonatu se ve spunu și ve invitú cá se comunicati gubernulu dvóstra acésta informatiune, cá daca dv. aveti intentiunea de a protestá si a ve oppune la executiunea articolului 8, Maiestatea Sa va ordoná ocupatiunea Romaniei și desarmarea óstei romanesci.“ — Cu alta ocaziune, dupace aflase de votulu unanimu alu parlamentulu romanescu, în care acesta cu privire la Basarabi'a se provocá la parol'a de onóre a imperatului, Gorciacoff vorbi cătra generalulu Ghica în termini și mai drastici, asprii, brutali, dicendu: „Nu amestecati onórea imperatului în tóte zamile (sosurile, franc.), pentru-cá acésta este zama, în care elu ar putea pune pe toti romanii se fierba.*)

Din acéstea cuvente fórte caracteristice și totuodata fórte adevérate, póte cunoște si orbulu din nascere, că Russi'a și diplomati'a sa simte și nutresce cea mai ferbinte dorintia de a desfiintiá statulu Romaniei, a nimici nationalitatea romana, a o slavisa și a o inneca definitivu în oceanulu panslavismlui. Éca, acesta era usulu ce facea Russi'a de potestatea sa în Romani'a. Ne fiindu ea în stare de a luá unu mai mare aventu a casa la síne, apasá cu greutatea plumbulu asupra popóraloru învecinate, cá se nu póta inainta nici ele în cultura. Dunarea, cea mai mare arteria de comunicatiune a Europei, sub despotismulu muscalescu era pe aci se se prefaca într'o balta. Unu barbatu de onóre și nepartinatoriu scrie în acésta cauza urmátóriele: „În midiulocu de canalu (în braciulu Sulinei) se înaltia una (asia numita) banca infrico-

*) Qu'on ne mette pas l'honneur de l'Empereur a toute sauce, parceque c'est une sauce, dans la quelle il pourrait cuire tous les Roumains.

Pre toti romanii? Pe cei din Romani'a propria, în numeru de 5 milioane, sau si pe 3 milioane din Austro-Ungaria? Atunci dara si pe magiari la unu locu cu acestia? Red.

Nu trebuia se ridicu acestu velu, si nu era acésta unu puternicu motivu pentru a remanea la Dinan? Marea mea calatorie fu amanata, adormiiu gandindu-me candu la copila, candu la femeia.

— Sunt doue surori, imi diseiu. Cea mai mare e rapitóre, cea mai mica are se fia. O iubesc.

Éta-te în dreptu se me întreb pe care. — Într'adeveru, Scarlate, nici eu nu sciamu. Dar' acum e mai reu, pentru ca nici acum nu sciu pe care. În tempu de cate-va dile, am fostu plinu de ingrijire pentru lady Wolsley; acum ca nu mai e pentru mine de catu o amica, incepu din nou a me gandi la sór'a ei. Dar' întielegi tu acestu misteru? De cinci septemani, n'am reveditu pe acésta din urma o singura data; nici odata înainte mea, nu s'a pronuntiatu numele ei, nici nu s'a disu vre-unu cuventu despre densa. Cu tóte acestea Vauvert n'are infacisirea aceluor intunecóse castele unde se inchideau odinóra tinerele fete; lady Wolsley, din parte 'i, nu mi-ar parea o prea neinduplecata temnicera.

În diu'a urmátóre faciu a dou'a visita medicala. Din acea di, m'amu intorsu în fia care diminétia la Vauvert. Lord Wolsley betranu bolnaviosu și superaciosu, nu prea me privia bine la începutu, dar' în urma s'a obicinuitu pe nisimite cu presentia mea. Manier'a, la densulu, combate într'unu modu victoriosu contra gelosiei; afara de acestea are pentru soci'a sa o încredere vecina cu respectulu.

Scrantitur'a i-a trecutu acum; a cumperatu unu nouu tilburu si face totu ce 'i sta prin potintia spre a isi rupe negresitu gátulu pe pavagiulu Jerzualului; se vede ca si-a pusu în gându se triumfese asupra acestei indracite suburbii. Dinanesii au observatu acésta curiós'a încapatinare si l'au botesatu cu acea porecla ce ti-am spus. Slabu si tremurandu, nu sufere cá unu groom se'i tiena hátiurile; în tóte serile ilu întelnescu singuru, descindiendu muntele în galopu. Mic'a lui trasura sare, trosnesce si e aprópe se se sfarame la fiace pasu dar' elu sta nesimitoru pe dupl'a lui perina

siata de nisipu, de care corabierii se apropiá cu cea mai mare frica. Chiaru si candu ap'a era mare si tempulu calmu, era aprópe preste potintia se afle directiunea sigura. Adesea, dupace partea de înainte a corabiei trecea preste câte unu locu periculosu, cea din apoi se infgea în banc'a de nisipu. Atunci marf'a trebuia se se descarce, éra corabi'a rarú putea se scape. Braciulu Sulinei era plinu de ruine (corabii innecate), si pre catu vedeai cu ochii, se înaltia din apa catarguri si parti de corabii sparte.“

Pacea de Parisu pusese capetu acelu abusu fóra esemplu; acésta inse a dorutu fórtu pe Russi'a. Asia scopulu seu era, cá prin pacea de San Stefano se ajunga érași în posesiunea guriloru Dunarei, afacerile Romaniei se fia degradate érași la rangulu de odinóra, tractate fiindu numai cá locali, până candu iar succede a o incorporá definitivu. Asia trebuie se întielegemu noi respectivii articoli ai tractatulu de San Stefano, éra ceea ce s'a disu de atátea-ori, cá imperatulu Alesandru II pretinde Basarabi'a din mare pietate cătra repausatulu seu parinte, se o luamu de ceea ce este în realitate, de pretestu (steamatu), spre a legá ochii lumii. Celu care va ceti tractatulu de San Stefano cu ochi ageri, va pricepe curatu, cá scopulu Rusiei era, cá prin acela se prefaca protectoratulu seu preste Romani'a în suzeranitate, se fia adeca romanii vasalii sei, éra apoi mai curendu sau mai tardiu se urmedie nesmintitu incorporarea și desfiintiarea statulu nostru nationale romanescu. Bine au veditu romanii acelu periculu; de aceea s'au si oppusu lui cu totu curagiulu, în mani'a celoru mai brutali amerintiari.

În tómn'a anului 1876 situatiunea politica devenise fórte critica. Romanii vedusera bine, cum, cu tóta declaratiunea de neutralitate, muscalii trecusera tóta vér'a în cete numeróse bine armate prin patri'a romana în Serbi'a, și cum Europ'a inchidea ochii în adinsu, cá se nu védia acelu bellu mascatu alu Rusiei contra Turciei. Soldati si oficiari muscalesci armati din crescutu până în talpi trecea pe malulu dreptu alu Dunarei pe la Turnulu Severinului; éra odata, candu directiunea vamei romanesci din Iassi confiscase mai multe ladi cu arme, în St. Petersburg incepura se strige contra romaniloru pretindendu, cá crucea rosiiá dela Genev'a apará si armele, adeca pe romanesc

si arunca, trecendu pe langa gaur'a de unde scotiendu'lu amu avutu avantagiulu de a'i face cunoscenti'a, o privire provocátore.

Eri socotému se indrasnescu primul meu pasu pe terenulu acelei galanterii ce Anglesele numescu: Flirt. De optu dile de candu sanetatea lordului Wolsley i permite a esi din casa, inaintam pasu cu pasu; credému ca zarescu dupa nisce semne neindoióse, ca nu voiu fi respinsu într'unu modu prea aspru. Unu între — patru — ochi, ce în sér'a trecuta se prelungise mai multu cá de obicei, imi paruse ca ia o fatia dupa gustulu meu. Vorbisem de ánimá, într'unu modu vagu, cá din intemplanare e adevératu, dar' dulcia voce a lady Wolsley tremurase, candu imi respunsese. Si ea disese ceva asupra acestui sentimentu, ce'i credému ca-i este cu totulu necunoscutu, si ghicisem o suferinti'a sub senin'a linisce a faciei sale.

Scii, Scarlate, ca preferu ardietóreloru pasiuni meridionale acea tinereție liniscita, constanta, profundu simtita, pe care credinti'a generala o atribue voiosu femeiloru nordului. Asiu urmá pana la marginea lumei o blonda capelura, pe catu tempu tentatórea strelucire a duoi-frumosi ochi negri, d'abia 'mi inspira o trecátore fantasie. Lady Wolsley parea a fi pentru mine acea femeia pe care stéu'a nóstra ne-o alege între tóte, o asemánámu angieriulu visuriloru mele trecute cá adolescinte, pe ea o vedisem în visurile mele, imaginea ei pe care o ghicisem, venise mai tardiu se me védia în órele mele de suferintia: eramu uniti de multu tempu printr'o legatura misteriósa si providentiala.

Scarlate, tu n'ai aiuratu nici odata asia, si acésta lunga frasa de románú iti face mila? Me temu ca dá. Pe langa unu sufletu de poetu, mai ai unu spiritu nu tocmai pucinu positivu. Ori-cum, te consiliesu, déca nu ai facutu'o inca, se te înalti pana la estaticelle regiuni ale idolatriei cavaleresci. E pocitu de totu: Unii 'ti ar dice: latra la luna, nu'i ascultá, crede-me; batai'a de jocu, scii bine, catu e de aprópe de inpotentia.

(Va urmá.)

curatu, că pe langa ambulante si spitaluri care pórta semnulu crucei rosiie, poti trece si arme câte vei vrea.

In acelea dile, la vederea aceluor lucruri, care semená fórte cu venirea generalilor Alesandru Ipsilanti si Cantacusinu trimisi dela Russi'a la a. 1821 in ajutoriulu greciloru, romanii uitandu-se bine impregiuru de sine, se reculesera si deschidendu dreptulu publicu alu gintiloru aflara, că in tractatulu dela Parisu nu se decretase nici sanctionase pentru tierile danubiane acea specie de neutralitate si acea protectiune européna, de care se bucura regatulu Belgiei; atáta inse totu stá in tractatulu dela Parisu, că in Romani'a nu se póte intemplá nici-o interventiuone straina armata fóra invoierea prealabile a poteriloru. Dara interventiuone armate in Romani'a fusesera prevediute numai pentru casuri de turburari, revolutiuni, rebeliuni interne, si chiaru atunci numai daca gubernulu tieriei nu ar fi in stare de a le impaciuí sau inecá in sange cu poterile proprie. Asia dara invasiunea straina, la care locuitorii tieriei n'au datu nici cea mai mica ocaziune, nu se póte justificá cu nimicu pe lume.

S'a disu si documentatu doi ani intregi, nu strica inse a repeti neincetatu, că de candu s'au datu pe facia totu planulu Russiei si de candu a inceputu si numai invasiunea mascata in ajutoriulu Serbiei, gubernulu Romaniei a si batutu pe la portile toturoru celorlalte cabinete, aratandu-le cum se calca dreptulu gintiloru, cum se face pe voi'a celui mai tare, cum celu fóra consciintia se inaltia mai pre susu de orice dreptu si'lu incaleca. Respunsulu datu gubernulu romanescu de cătra cabinetele europene a sunatu, că se remana pe pace, se nu misce nimicu, se nu mai provóce si una incurcatura noua romano-russésca pe langa cea serbo-turcésca. Dupa aceea gubernulu romanescu ceru dela conferinti'a din Constantinopole, că poterile garante se declare statulu Romaniei de statu neutrale; conferinti'a inse'i respunde, că „acésta cestiune (a neutralitatiei) nu se numera intre cele destinate că se fia decise in acea conferentia, prin urmare nici nu e de competentia plenipotentiariloru ei“. Acestea s'au intemplatu până in Decembre 1876. Si totusi, lumea tóta, prin urmare si diplomati'a européna vedea limpede, că dupace Port'a respinge conditiunile puse ei de cătra conferinti'a européna adunata la Constantinopole, conflictulu sangerosu dintre Russi'a si Turci'a nu se mai póte incongiura, prin urmare că campani'a se va incepe cu invasiunea Romaniei prin muscali, si asia patri'a romana va suferi fóra nici-o culpa a sa, ci numai pentru anarhi'a turcésca si setea muscalésca de cucerire.

Chiaru si gubernulu Angliei isi astupá in acea epoca urechile candu audiá de neutralitatea Romaniei. Principele Ion Ghica informase pe cabinetulu din Londra inca pe la Novembre 1876 despre statulu cestiunei prin unu memorandu alu seu, in care dicea: „Gubernulu romanescu nu are altu scopu, decátu se faca a i se respectá neutralitatea sa. Dara in faci'a alternativelor de natura preste totu delicata, si considerandu agitatiunea si perturbatiunea de care suferé interesele materiali si comerciali in Romani'a, din momentulu in care s'ar escá cea mai mica dificultate politica in orice parte a imperiului otomanu, si din cum se schimba cea mai neinsemnata nota diplomatica ori-cátu de pucinu accentuata intre ori-care gubernu si intre Pórta, — nu potemu se nu cunóscemu, că garanti'a Europei, asia cum esista ea până acuma si precum resulta din tractatulu de Parisu pentru Romani'a, nu este de ajunsu, si că aru cere interesulu Europei, că aceea se fia mai eficace.“

In adeveru, gubernulu Romaniei nu cerea multu dela Europ'a, decátu numai că principiulu stabilitu in pacea de Parisu se fia realizatu, aplicatu in prace, adeca Romani'a se fia ascurata in adeveru contra ori-carei agresiuni (lovituri) din afara. Europ'a inse nu a facutu nimicu, nici in conferentia, nici dupa aceea. Asia Russi'a vediendu că celelalte cabinete nu mai facu nimicu, isi luá curagiulu că se se declare pe sine de mandatariu alu Europei si se plece contra Turciei. (Va urmá).

Cifre desperate diu Ungari'a si Transilvani'a.

Ve mirati că economi'a politica, sau cum ii mai dicu, nationale, in acestea tieri este rea. Ve mirati că industri'a scade, industriarii iau lumea in capu. Dn. Ios. Körösi, directorulu departimentulu statisticu ne respunde si aprinde falinariu că se vedemu bine. Densulu publicá cifrele de importu si esportu adunate pe a. 1873 din aceste doué tieri. Noi le recomandamu la toti patriotii fóra nici o cautare la natiune sau profesiune.

In Ungari'a si Transilvani'a sunt numai 604,513 locuitori carii traiescu din industria (professiuni, meserii), incependu dela maiestrii până la servitori. Din acestia inse numai 157,621 sunt mesteri (maiestrii); ceilalti sunt sodali, invetiacei, servitori. Acésta classe de ómeni nu póte lucrá de ajunsu, pentru-cá se satisfaca trebuintiele la 15 milióne de locuitori. Ce? Nu póte? Ba dóra totu aru potea; dara manufacturele loru sunt si mai scumpe, si mai „prostu“ lucrate. Prostu? Da, adeca nu reu, dara nu finu si nu cu gustu, cu chic, cum dicu francesii. Preste acésta, profesionistii nostri au capitalulu intreitulu si inpatratu mai scumpu de cătu cei din alte tieri. Din aceste cauze se impórta la noi cantitati enorme de manufacturi si fabricate straine; din contra, esportulu nostru este fóra asemenare mai pucinu. Câteva positiuni culese dela vami voru ilustrá totulu, In anulu adeca 1873 s'au importatu la noi din alte tieri:

	fl. v. a.
Manufacte din pensa, de	10,567.615
Manufacte de lana	36,754.645
Metasarii, haine facute si de luxu	75,200.206
Tieseturi diverse	17,625.000
Pielarii si manuf. de piele	15,444.460
Marfi de ferarii si otielu	26,503.728
Vase de portiellanu si de lutu	5,320.369
Marfi merunte (Kurzwaare)	65,468.276
Sum'a importulu numai din 8 positiuni	252,884.299
Din contra, esportulu din aceste tieri, din aceleasi positiuni, in acelasiu anu:	fl. v. a.
Manufacte din pensa	1,521.756
Manufacte de lana	4,650.716
Metasarii, haine facute si de luxu	8,859.435
Tieseturi diverse	nimicu
Pielarii si manuf. de piele	3,895.435
Ferarii si otielarii	8,266.757
Portiellanu si vase de lutu	142.531
Marfa merunta	4,507.570
Sum'a esportulu numai	31,844.200

Asia dara numai la aceste 8 positiuni Ungari'a si Transilvani'a perdú intr'unu singuru anu aprópe 221 milióne. Dara de unde mai au se pérda? Din economi'a de campu si din cea de vite, pe care unii venetici asediati p'intre noi o combatu orbesce, fóra picu de pricepere.

Insemnati-ve bine valórea marfiloru de luxu, importate le noi: ca trece preste 75 de milióne florini!

Érasi scandale parlamentarie dualistice.

Pentru restabilirea ecuilibrulu si a paritatiei se inscená unu micu dara caracteristicu scandalu si in camer'a deputatiloru din Vien'a, in siedinti'a din 18 I. c. La ordinea dilei era raportulu comisiunei bugetarie pentru indemnitatea ce avea se se dea ministeriului provisoriu pentru redicarea impositelor pe primul cuartalu alu anulu 1879. Intre altii vorbi si deputatulu opositionalu Schönerer dicéndu;

„Eu n'am facutu nici odata opositiune platónica si amu refusatú totudéuna bugetulu acestui gubernu, care ne duce din trépta in trépta spre ruin'a finantiara. Gubernulu au adusu tréb'a asia departe, ca in provinciile nóstre germane nu se mai aude alta, decatu strigarea: De amu apartienea dejá odata Germaniei! (Contradiceri oragióse in intrég'a camera). Me rogu, acésta este o fapta necontestabila! (Cu voce ridicata).“ Poporatiunea germana esclama: De amu apartienea dejá odata Germaniei (Contradiceri oragióse reinnoite), pentru că se scapamu in fine de Bosni'a si de aparatorii ei. Punctulu meu de vedere este: că pana va mai durá acestu gubernu, se nu si semaiplátésca nici unu inopositu, si că déca ele totusi i se voru votá din partea parlamentulu, poporatiunea — si aceste le vorbescu prin feréstr'a deschisa — se nu plátésca inopositele, decatu numai cedendu mijlóceloru terorisatóre. (Oho! oho!). Mai intaiu de tóte in capulu gubernulu avemu lipsa de caractere consecente, si eu speru, ca corón'a nu va fi asia reu consiliata, pentru-cá de nou se ne puna fatia in fatia cu aceiasi ministri. Negresitu, ca parlamentulu nu póte fi desculpatu de a nu fi complicele actualiei situatiuni.“

„Asiu dori dara, că corón'a se apelese la poporatiune si se dissólve camer'a deputatiloru, de si sciú, că in poterea legei nóstre electorale nu va reusi nici-odata unu parlamentu, care se fia o espressiune fidela a sentimentelor poporatiuniloru. In viitoriu, asia termina oratorulu, voiú dá concursulu meu numai acelu gubernu, care va luá in programulu seu révisiunea legei electorale pe bas'a cea mai larga.“

Caracteristicu si cá o ironia a sórtei se pare a fi impregiurarea, că din toti deputatii austriaci, cadíú sórtea asupra deputatulu macedo-romanu Dumba, cá in calitatea sa de raportoru se respundia si se protestese in contra graveloru inputari ale deputatulu Schönerer, ceea ce o si facú, constatandu, ca poporatiunea este fórté nemultumita si ca suferé in mare gradu de miseria, si ca va fi chiaru posibilu că acésta nemultumire si miseria se mai crésca, de ce se ne ferésca D-dieu; dara că cu tóte aceste austriaculu va remanea fidelu patriei sale (Aplause). De aceea se vede necessitatu a protestá in numele poporatiunei austriace in contra insinuatiuniloru lui Schönerer. (Aplause generale si prelungite).

A dou'a di dupa ce se petrecú acésta scena in camer'a deputatiloru din Vien'a, pe care o recomandamu cu totu inadinsulu seriósei atentiuone si reflexiuni a cetitoriloru nostri, in 19 I. c. se repetí unu nou scandalu in diet'a din B.-Pesta, provocatu si de astadata din partea cunoscutulu deputatu Csanády si de catra insusi ministrulu-presiedinte Coloman Tisza.

La ordinea dilei se affá desbaterea asupra proiectulu de lege pentru inprumutulu de rente realizatu de fostulu ministru de finantie Coloman Széll.

Dupa ce deputatulu Ignatiu Helfy si Blasius Orbán refusara proiectulu in termini nici decum magulitori pentru gubernu, luá cuventulu:

Alecsandru Csanády declarandu, că dejá cu alta ocaziune candu s'au desbatutu proiectulu de indemnitate si-au espusu motivele sale, pentru-ce nu póte avea incredere in gubernulu acesta. Din caus'a unoru „incidente cunoscute“, atuncea elu nu si-au potutu terminá espunerea sa, pentru ca i s'au luatú cuventulu. Cu tóte ca scie, ca arbitraritatea maioritatii póte repeti si astadi acea procedere, nu repasesce, ci va . . .

Presiedintele: Facu atentu pe onor. d. deputatu, ca nici unui oratoru nu i se ia cuventulu de catra maioritate, ci ca numai presiedintele este indreptatitu a face acésta in tenórea regulamentulu casei. Me rogu a nu reveni asupra celoru petrecute, ci a remanea pre langa proiectulu pusú la ordinea dilei.

Alecsandru Csanády (continuandu): „Si-au inplinitu numai dator'i'a, candu au enumeratu faptele culpabile ale acestui gubernu, elu au datu espressiune sentimentelor domnitóre ale poporatiunei curatu magiare. (Sensatiune in drépt'a). Acestu ministeriu a desvoltatu o activitate cu multu mai perniciosá, de catu a fostu aceea a regimulu lui Bach si Schmerling si mai perniciosá decatu a gubernelor deachiste, pe care actualulu ministru-presiedinte Tisza le au condamnatu de ataté-ori. Neavendu si actualulu proiectu altu scopu, decatu a mascá o noua violare a legei, elu ilu refusa, alaturanduse la parerea lui Helfy.

Ne mai fiindu in scrisu la cuventu nimenea, luá cuventulu.

Ministru-presiedinte Coloman Tisza, care dupa ce polemiséa pe lungu in contra lui Helfy, se întórce apoi la cele dise de Csanády si i respunde:

„Nu pentru prim'a óra mi se ofere ocaziunea se audiú facéndu-se comparari intre gubernele anteriore pe care eu le am combatutu si intre gubernulu actualu. Nu voiú respunde la acésta. Dara un'a totu trebue se observu (Se audimu!), ca aflandume in opositiune si crediendu de datorinti'a mea se atacu din candu in candu procederea gubernulu, nu o am facutu dupa metodulu adoptatu acuma de catra onor. deputati. Incepe a veni in moda a se dice: tempulu lui Bach si alu lui Schmerling a fostu mai bunu că celu actualu (Fára indoiala! in steng'a estrema), că atuncea domnea mai multa libertate si ca acuma legile sunt calcate in picióre.

Ei bine, intr'una au dreptate cei cari vorbescu asia; gubernele lui Bach si ale lui Schmerling n'au violatu legile ungueresci, că-ci adeca pentru ele nu esistau astfelu de legi. Carui-i place o astfelu de stare de lucruri, pe acela nu-lu invidiesu pentru gustulu seu; dara acelora, cari nu sunt multumiti cu libertatea actuala, fia in pressa, fia in desbaterile camerei, ori pe ori ce altu terenu, acelora — firesce ca numai acelora — le asiú dori că se guste numai 48 óre acea libertate (Iaritate in drépt'a), apoi nu s'aru mai provocá la acele tempuri, chiaru si déca atuncea si-ar fi facutu visitele loru omagiale in costumu de gala stralucitoru si brodatu cu auru. (Iaritate mare in drépt'a si strigari: „Candu Csanády calarea cá banderialistu inaintea trasurei regelui!“ Sgomotu mare in steng'a estrema.)

Alecsandru Csanády: „Iau cuventulu in cestiune personala. D. ministru-presiedinte Tisza a

aflatu cu cale a rupe din espunerea mea o frasa si a i dá o intrepretatiune falsa. Candu m'am provocatu la sistem'a lui Bach si Schmerling, n'am disu cá pe atuncea natiunea s'ar fi bucuratu de tempuri mai fericite cá acuma, ci am disu, cá in privinti'a morala (Sensatiune in drépt'a) natiunea nici pe tempurile sistemului lui Bach si Schmerling n'au suferitu asia multu, cá subtu actualulu gubernu arbitrariu. (Aprobari in steng'a extrema.)

In cátu privesce repetitele insulte (Ilaritate) ale ministrului-presiedinte, me simtiu deobligatu a me justificá. Cá cele dise de d. Coloman Tisza nu corespundu adevărului — nu voiu se intrebuintiesu espressiunea „minciuna“, — me provocu la numerulu apparatu atuncea alu lui „Ellenör“, in care se dice curatu, ca eu atuncea am cerutu de urgentia restabilirea constitutiunii si incoronarea regelui. Déca inse nici acésta nu va fi de ajunsu onor. d. ministru-presiedinte, atunci me provocu insusi la Majestatea Sa! (Ilaritate oragiósa in drépt'a). Dá, pentru-ca Majestatea Sa de siguru isi va mai aduce aminte de acea perióda, candu l'am rogatu pentru restabilirea constitutiunii.“

Dupa-ce mai vorbira deputatii Hegedüs si Ernest Simony in absentia a 141 deputati, proiectulu se admite la desbatere speciala cu o majoritate de 50, votandu 175 pentru si 125 contra.

Romania.

Proiectele de răspunsu la discursulu tronului.

Proiectulu comisiunii Senatului.

Domniloru senatori.

Comisiunea aléa, pentru redactarea răspunsului la mesagiulu tronului, si compusa din d-nii C. Bosianu, B. Boerescu, C. Cornescu, generalu Haralambie si supt-scrisulu, are onóre a ve prezentá urmatoriulu proiectu de răspunsu, primitu si votatu in unanimitate de comisiunea d-vóstre.

Raportore, A. Giani.

Pré Inaltiate Dómne,

Senatulu a vedutu cu fericire restabilirea pacii generale, care pune si pe Romani'a in positiune de a se bucurá de bine-facétoarele ei fructe.

Multiamita eroismului armatei nóstre, pe campulu de bataie, multiamita bravului si junelui ei capitanu, care, prin devotamentulu, abnegarea si valórea sa militara, cá si prin intielepciunea sa, si prin identificarea sa cu interesele si aspiratiunile natiunii, a sciutu se face a se acoperi de gloria soldatulu romanu si se inprospetése vechia sa reputatiune si virtutele sale strabune, Romani'a a potutu esi cu onóre din crudele incercari ale resbelului trecut, si a dobandi binele celu mai supremu, realisarea aspiratiunilor sale seculare, justificata si legitimate prin drepturile sale stravechi, prin marirea sa trecuta, prin valórea si vitalitatea sa presenta, a dobandi, adeca, independintia sa politica.

Acestu bine supremu nu se póte, in adevéru, atribui unu singuru individuu, séu catoru-va individi, ori chiaru unei singure generatiuni; elu este datoritu mai multoru generatiuni; elu este si fructulu operei tempului, combinatu cu cerintiele circumstantieloru. Déru generatiunea presenta este care l'a dusu la lumin'a sórelui; ea l'a proclamat; ea i-a datu fiintia.

Si acei care, din tóta generatiunea presenta, au dreptu se fia mai meritorii si mai mandri de a vedé Romani'a recunoscuta independenta si intrata intre familiile stateloru europene, este armat'a romana, esti Maria Ta Regale, Augustulu ei siefu, bravulu ei capitanu.

In acésta ultima sesiune a legislaturei sale, permite Maria Ta, Senatulu se proclame, inca odata, acestu adevéru, si se fericite, si se multamésca armatei romane, felicitandu si multiamindu siefulu ei supremu.

Precum voi v'ati facutu datori'a pe campulu de bataia, fi sicuru, Maria Ta, ca vomu sci si noi a face pe a nóstra, pe tempulu de pace, si a raspunde astu-felu la asteptarile si la dorinti'a Mariei Tale.

Senatulu a vedutu cu o viuá multiamire, ca poporatiunile Dobrogei au sciutu se apreciese presentia Romaniloru in acea provincia, si se védi'a, ca drapelulu Romaniei nu este unu drapelu de cucerire, ci unu precursoru alu civilisatiunii, o garantie de ordine si de prosperitate.

Generatiunea presenta a facutu in adevéru multe si frumoése lucrari mari. Inse oper'a sa este departe inca de a fi terminata. Va sci, speramu, a se aretá demna de trecutul seu, si a dobandi inca titluri la recunoscinti'a generatiuniloru viitóre si la laudele istoriei.

Independintia nóstra, fiinti'a nóstra cá statu absolutu suveranu, a fostu proclamatá, a fostu recunoscuta de marile puteri europene. Trebuie acum consolidata; trebuie a o pune in conditiuni de tarie, cu care se o ferimu de ori ce pericole; trebuie se mai scimu a trage si tóte folósele ce ne póte procurá nou'a nostra situatiune.

Vomu convinge, speramu, Maria Ta, prin actele nóstre, atatu pe marele poteri limitrofe, catu si pe tóte marele poteri europene, ca Romani'a idependenta este o garantia de ordine si de stabilitate in Orientu, si ca ea este si va fi demna, supt tóte privirile, de sollicitudinea si de interesulu ce Europ'a i a aretatu.

Acésta va fi, credemu, celu mai elocentu midinlocu de a e sprimá recunoscinti'a nóstra mareloru poteri europene, pentru buna-vointia si pentru sprijinulu ce ne-au datu.

Nici activitatea nóstra, nici concursulu nostru, nu voru lipsi spre a ajunge unu asia scopu. Vom sci, Pré Inaltiate Dómne, a calcá ori ce consideratiuni mici si secundare, a pune freu pasiuniloru si a trece preste

prejuditiu, spre a ne radica la inaltimea cerintieloru situatiunii, si a inlesni astu-felu, in limit'a competintiei nóstre, lucrarea viitóreloru Camere de revisuire, care au se termine intr'unu modu definitivu ceia ce noi amu inceputu.

Tractatulu de la Berlinu, in partile sale, care ne privescu, se va potea astu-felu executá, cu lealitate si catu mai curendu. Articolele din Constitutiunea nóstra se voru pune in acordu cu acestu actu internationalu, si art. 7 dintr'ensa, care nu mai este de acordu cu principiele si luminele secolului, va trebui se dispara.

Cu modulu acesta, tienendu-se socotéla si de dificultatile, cá si de formele nóstre constitutionale interióre, si basati totudéuna pe bun'avointia si interesulu ce marele poteri europene ne au aretatu, speramu ca nu va trece multu tempu, pana candu, ori ce greutati disparendu, vomu potea vedea restatornicindu-se relatiunile diplomatice ale tutoloru poteriloru europene cu statulu romanu.

Potemu inca asicuré pe gubernulu Mariei Tale Regale ca vomu pune tóta activitatea, inteliginti'a si bun'avointia spre a esamina, catu mai curendu, si cu maturitate, tóte proiectele de legi si mesurile ce gubernulu va crede ca suntu mai urgente si mai neapérate, pentru cá astu-felu se ne potemu conformá cu votulu anterioru alu Senatulu, relativu la tempulu convocarei Camereloru de revisuire.

Celu din urma alu seu cuventu ce Senatulu adresá Mariei Tale Regale, in ultim'a sa sesiune, nu póte fi de catu a ve esprimá inca odata devotamentulu si iubirea sa, si a ve incredintiá, ca Romanii pe tempulu lucrariiloru loru pacifice, lucrari care aducu ordinea, prosperitatea, avuti'a, care intaresce libertatea si care le asicura cele mai bune relatiuni cu alte natiuni, care consolidéa in alte cuvinte, independintia loru politica, voru sci a se aretá totu atatu de demni, totu atatu de valorosi, dupe cum s'au aretatu pe tempulu de resbelu, pe tempi de grele sacrificii.

Ve uramu, Maria Ta, cá, impreuna cu Maria Sa Dómna, August'a nóstra Suverana, se trairi ani multi si fericiti!

Proiectulu comisiunii Camerei.

Maria Ta,

Adunarea deputatiloru, incependu prim'a sa sesiune ordinara de la recunoscerea independintiei tierei de catre marele poteri europene, este fericita de a aduce omagie sale si de a isi esprimá recunoscinti'a pentru credinti'a patriotica si pentru valórea militara, cu care Maria Ta, ca siefu alu statulu si in capulu bravei nóstre armate, ai asicurat independintia patriei si prestigiulu natiunii romane.

Situatiunea politica a statulu romanu fiindu astu-felu stabilita, tóta activitatea nationale póte acum se se indreptese spre desvoltarea si intarirea nóstra interióra. Natiunea doresce se fia catu mai lunga si mai temeinica pacea ce s'ar asicuré prin sincer'a aplicare a tratatulu din Berlinu, ea doresce intretinerea celoru mai bune relatiuni cu tóte poterile straine, si spera ca bine-voitorulu loru sprijinu nu i va lipsi.

Pentru statornicirea oficiale a relatiuniloru diplomatice dintre poterile europene si Romani'a, Adunarea deputatiloru a facutu si va face totu ce este de competinti'a sa. Ea este cu atatu mai doritoare de a-si implini misiunea si de a lasá loculu Camereloru de revisuire, cu catu spera ca astu-felu se va inlatará eroera profunda ce exista séu ca a existatu vreodata in Romani'a intoleranti'a religiósa. Natiunea romana n'a fostu sfasiata de lupte religióse in nici o epoca a istoriei sale: pamentulu romanescu a fostu din contra adapostulu tutoru religiuniloru persecutate in alte state. Legile tierei nóstre n'au admisu niciodata neegalitatea politica intre Romani pentru cauza de religiune.

Dispositiunea articolulu 7 din Constitutiune, care oprea pe streinii de ritu necrestinu de a dobandi impamentenire, n'a fostu de catu o mesura de ordine sociale si economica, dupa cum restrictiunea pusa Musulmaniloru prin vechile capitulatiuni cu Pórt'a, de a se stabili si de a avé temple pe pamentulu romanescu, nu era de catu o mesura de ordine politica.

Astadi inse, Romani'a, aflandu-se intr'o positiune politica bine definita, credemu ca si ultim'a restrictiune de asemenea natura, ce mai exista in Constitutiune, póte se dispara.

Camerei se va sili déru a se rosti catu mai neintardiatu asupra inbunetatiriloru interióre urgente, aretate ei prin discursulu Mariei Tale, spre a pune de indata apoi tiér'a in positiune de a-si dá Camerele de revisuire a Constitutiunii.

Adunarea primesce cu fericire asigurarea, ca starea financielloru tierei, cu tóte greutatile si sacrificiele resbelulu, este mai buna de catu era in ultimii ani de pace. Cumpetarea in chieluiei pe de-o parte, sporirea venituriloru pe de alta, prin marirea avutiei generale, prin desvoltarea resurseloru tierei cu ajutorulu unoru mesuri economice eficacie, voru avea neincetatu partea cea mai larga in activitatea reprezentantiloru natiunii.

O situatiune financiara buna, pe langa lamurirea situatiunii nóstre politice cá statu europénu, ne va inlesni si mai multu calea inbunetatiriloru interióre.

Intre aceste inbunetatiri, acele ce se inpunu, cá unu interesu si o datoria nationale de prim'a ordine, suntu cele menite a radica poporatiunile nóstre rurale.

Camerei a votatu mai multe dispositiuni si va mai completá sistem'a de legiuri ce are de scopu acésta radicare.

Inpropriatarirea insuratiiloru, astadi faptu implinitu, este pentru poporatiunile rurale unu actu de dreptate si unu ajutoru puternicu, pe care reprezentatii natiunii ilu constata cu o adanca multiamire.

Proiectele de lege pentru crutiarea paduriloru, pentru exploatarea mineloru, pentru grabnic'a unire a sistemului calóru nóstre ferate cu Dobrogea si cu portulu nostru de mare, voru fi priuite cu luarea aminte ce merita prin insemnatarea loru economica si nationala.

Camerei a acordatu totudéuna cu grabire totu ce s'a cerutu pentru desvoltarea ostirii. Astadi mai multu de catu ori candu, dupa servitiile eminente aduse natiunii de brav'a sa armata, interesulu nationalu se unesce cu simtiementulu de recunoscinti'a, spre a ne indemná se damu o deosebita atentiune proiecteloru menite a realisá inbunatatiri in organizarea poterii nóstre armate.

Tendinti'a staruitoare a reprezentatiunii nationale a fostu de a face cá justiti'a se fia in adevéru o potere independenta si astu-felu constituita, in catu se asicure statulu echilibrulu neapératu poteriloru lui, pentru sincer'a si regulat'a functionare a mecanismulu constitutionalu, si se dea societatiu tóte garantiile possibile de nepartinire. Ori-ce proiecte ale gubernulu aru tinde la realisarea acestui scopu voru fi bine primite si seriosu studiate de Adunarea deputatiloru.

Instructiunea publica, care, chiaru in tempulu celei mai grele crize, n'a suferitu de reducerile bugetare impuse tutoru celoru-alte servitii, isi are asicuratá si acum tóta sollicitudinea nóstra, ca-ci bas'a inbunatatiriloru si intaririi nóstre interióre este desvoltarea poteriloru intelectuale si morale ale natiunii.

Maria Ta,

Lucrandu in intielegere cu gubernulu pe campulu de activitate desemnata sesiunii actuale, Adunarea deputatiloru spera a face se inaintese rapede oper'a interióra, menita a completá si consolidá marea opera severisita a radicarii politice a statulu nostru. Numai astu-felu, poporulu romanu va probá intr'unu modu temeinicu vitalitatea lui si va face cá Europ'a se'lu considere cá unu ausiliaru neapératu intereseloru si echilibrulu ei.

Implinindu-se acésta marétia misiune, cu acelasu succesu cu care a fostu inceputa, istori'a va consenmá pe cele mai frumoése pagine ale sale ca, supt aceeasi fericita domnia a lui Carolu I, Romani'a una de la gurele Dunarii pane la Portile-de-feru si de la Carpati pane la Marea-Négra, a fostu introdusa cu onóre in famili'a stateloru independinti ale Europei, si a facutu inlaintiru unu pasu uriasu pe calea prosperitati si a civilisatiunii.

Se trairi Maria Ta!

Se trairésca M. S. Dómna!

Raportore, Em. Costinescu.

(Coresp. privata.) Din incidentulu, ca Sabesienii nu au luat parte la adunarea generala a Societatiu pentru fondulu teatrulu romanu tinuta in Alba-Iulia la 17 si 18 Novembre a. c. D. Dr. N. O. in „Observatoriulu“ Nru. 93 caracteriséda pre toti Sabesienii fóra esceptiune, „cá facu negociuri separate, au bagatu miile in busunariu, spre detrimentulu Natiunei in genere, si alu scóteloru in specie, care nece odata n'au vedutu ajutorulu materialu.“ — D. Dr. N. O. se exprime prea obiectivu, nu spune cine, dela cine, candu si cu ce ocaziune a bagatu miile in busunariu? Daca Dsa intielege alegerile deputatiloru la diet'a pestana, póte avé in cátuva dreptu, dá dicu numai in cátuva, pentrucá in Sabesiu sunt si barbati investiti cu dreptu de alegere, cari nu numai n'au bagatu unu cruceriu in busunariulu loru dela cineva, daru nece cá a votatu vreodata dela 1866 incóce pentru diet'a pestana.

Déca dara D. Dr. N. O. are cunoscinti'a deplina despre fapte de aceste intemplete, ar face cu multu mai bine se arete in publicu cu numele pre cei ce au bagatu miile in busunariu, séu se aiba si densii ocaziune de a se esculpá, natiunea séu publiculu de a'i judeca, si asia a se crutia cei nevinovati de inculparea ne-meritata.*)

20/8 Decembre 1878.

Unu Sabesianu.

Sciri diverse.

— (Date biografice.) Spre completarea anuntulu despre incetarea din viatia a d. consiliariu I. Nicolau Dunca publicatu in Nr. 98 alu „Observatoriulu“ dupa „Resboiulu“, ne venira din parte competentu urmatoriile date biografice, pe care ne grabimu a le publicá la loculu acesta:

Repausatulu I. Nicolae Dunca a fostu fiulu lui Ioanu Dunca fostu consiliariu la tribunalulu c. r. (k. k. Landesgericht) in Bucovina, veru primaru din frate cu D. Pavelu Dunca de Sajo, consiliariu r. gubernialu pensionatu din Sibiu. — Ioanu Dunca fiulu parochulu gr. cath. Nicolau Dunca, dupa ce au absolvatu drepturile in Clusiu, a fostu transmisu de parinti sei, cari se bucurau de o stare materiala buna si aveau numai pe acelu fiu, la Lemberg in capital'a Galitiei, unde au absolvatu cursulu de drepturi austriace, inventiandu si limbele german'a si polona, ajutoratu fiindu de fostulu acolo consiliariu romanu transilvanénu Budai. De acolo apoi a venitu in Bucovina la Cernauti si aplicandu-se la numitul tribunalu, dupa unu serviciu scurtu, cá barbatu solidu si bine cultivatu fú denumitu de consiliariu. In calitatea acésta densulu se casatori luandu'si de socia pe o feciér'a din vechi'a familia boierésca Gojanu, cu numele Zoitia, bine possessionata in Bucovina si Moldov'a, cu care a avutu 2 fii, pe I. Nicolau Dunca, acumu repostatulu si pe Stefanu, inca in viatia, carii ambii dupa ce au absolvatu studiele lor in Vien'a, au trecut in Moldov'a, unde s'au asiediatu si casatorinduse au remasu dela Nicolae 2 fi Iuliu, actualu colonelu de artileria in armat'a romana si Nicolae actualu secretariu la consiliulu de ministrii si 3 fiice Clementina, Flor'a si Cassandra, tóte bine maritate.

*) Pre cátu scimu, alegatorii sabesieni potu se aiba cátu mai curendu ocaziune de a si manifestá parerile loru politice, din cauza cá deputatulu densiloru alesu in Augustu cá gubernementalu, a trecut in opozitiune, si se crede cá elu va adá pe alegatorii sei demni celu pucinu de a'i intrebá, daca le convine si loru se combata pe ministerulu Tisza. Asia a facutu de es. com. Péchy si altii. In cátu pentru pungi plini sau góle, fia de ajunsu cu neauditele scandale din dieta, cu revelatiunile si duellele de acolo.

Consiliariulu Ioanu dupa mórtea societii sale Zoitia, casatorindu-se pentru a doua óra cu feciór'a Maria Boldescu din Broscotiu, au mai avutu inca 2 fecióre, pe Ioan'a maritata Eiwasi si Eugeni'a maritata dupa maiorulu c. r. Adolf de Begg, reposatu cá colonelu in Pilniz si unu fiu Longinu, care se afla casatoritu in Galiti'a cu feciór'a Lang, possessionata in Isacof.

— (Invitäre la Balulu Iuristiloru) ce se va aranjá in 1-ma Februarie st. n. 1889 in sal'a otelului „Imperatulul romanu“ in favórea reuniunei pentru ajutorarea ascultatorilor de dreptu seraci dela acadamia regia din Sibiu. Gabrielu Buday presedintele com., Iuliu Thalmann vice-presedintele com., Robert Simonis cassariulu com., N. Hossu membru com. — Pretiulu unui biletu de intrare 1 fl. 50 cr. (pentru familie anteulu 1 fl. 50 cr. urmatórele 1 fl.) Ó loge mare 6 fl., un'a mica 4 fl. Bilete de intrare se potú aflá in 30, 31 Ianuariu si 1 Februaru a. c. dela 9—12 óre a. m. si dela 3—6 óre p. m. in librari'a Erediei lui Clodius (strad'a Cisanadii nrulu 13), ér in séra balului, la cassa. Oferte in favórea reuniunei se primescu cu multiamita, si se voru cvitá prin diare. — Inceputulu la 8 óre.

— (Decoratiunile „Elisabet'a“.) Ministrulu afacerilor streine din Romani'a publica in „Monitoru“ unu „comunicatu“, prin care se face cunoscutu tuturor dómneloru, care au contribuitu prin insemnate ofrande la alinarea suferintelor ranitoru romani si n'au primitu inca crucea comemorativa „Elisabet'a“, cá acésta intardiäre a provenitu numai din caus'a intardierei raporturilor si listelor cerute de la autoritatile respective, si ca indata ce voru sosi acele raporturi, ministrulu va publicá prin „Monitoru“ numele tuturor acelor dómne.

— (Diariu ungurescu in Bucuresci.) Cunoscutulu romanofagu Ludovicu Vandory precum scrie elu lui „Kelet“ s'au reintorsu éra la Bucuresci, pentru cá se continue publicarea diariului seu „Bukaresti hirado“, care din caus'a evenimentelor bellice incetase de a mai appare. Acestu diaru pretinde se apere interesele magiare in Romani'a. Dara sunt ele óre amenintiate si din partea cui?

— (Noulu cabinetu italianu) s'a constituitu in modulu urmatoru: Depretis, ministru-presedinte, ministru de interne si ad interim la esterne; Magliani, la finantie; Mezzanotte, la lucrarile publice; Cappino, la culte si instructiune publica; Maiorana, la comerciul si agricultura; Maze de la Roche, la resbelu; Fenacio, la marina si Taiani la justitie.

— (Disolvare.) Reuniunea studentilor germani din Vien'a a fostu disolvatu prin decretu politienescu dtdo. 12 l. c. din causa, cá dela infintiarea ei a urmatu scopuri nationalu-politice periculóse pentru esistencia statului. Acésta reuniune a fostu infintiata in 2 Decembre 1871. Numerulu totalu alu membrilor sei se urcá in anulu curentu la 1008 si adeca 39 membrii onorari, 59 esterni, 95 ajutatori, 14 participatori, 135 profesori si 666 studenti. Din caus'a disolvarei acestei reuniuni cu tendintie pangermaniste in cercurile studentilor germani din Vien'a domnesce o mare iritatie si agitatie a spiritelor.

— („La Voce d'Italia“) este titlulu unui diaru italo-romanu, care appare in Bucuresci subtu directiunea d-lui Enrico Croce. Abonamentulu costa pe trei luni 6 franci; pe 6 luni 12 franci si pe unu anu 20 franci. Directiunea si Administratiunea se afla: Calea Victoriei 74, Bucuresci.

Literatura si recensii de carti.

(Urmare.)

„Probe de limb'a si literatur'a Tiganiloru din Romani'a,“ publicate de dr. Barbu Constantinescu. Bucuresci, tipografi'a societatiei academice romane. 1878 Form. 8-vo lexic: pagine 112 editiune eleganta, pretiulu 3 lei.

„N'au avutu altu lucru dn. profesoru si directoru B. Constantinescu, decátu se se ocupe de limb'a tiganiloru si de literatur'a loru care nici nu esiste?“ Cu acésta intrebare amu fostu intempinati si noi in Bucuresci, indata dupa esirea la lumina a acestui studiu pré interesantu si anevoiosu. Tocma din contra, noi recunóscemu dlui Constantinescu unu mare méritu, pentru-cá afla de necesariu, dsa singuru, din mii de literati contemporani ai sei, a se supune la acea lucrare inpreunata cu greutati, de care numai acela 'si póte face órecare idea, care avuse ocaziune de a veni mai desu in contactu cu: Tiganimea. Dn. B. Constantinescu are inse

o satisfactiune stralucita intru impregiurarea, ca istorici si filologii europeni si anume toti orientalisti adunati la Florenti'a primira cartea dsale cu bucuria si cu recunoscint'a meritata. Daca europeni dicu despre evrei, cá acestu poporu este una mumia viia, adusa din Egiptu inainte cu 4—5 mii de ani si conservata pana in dio'a de astadi, apoi despre poporulu tiganescu se póte dice cu acelasu dreptu, cá elu este una carte inchisa si sigilata, in care nu e nici-o foia, nici-o pagina scrisa.

De unde au venitu tiganii in Europ'a?

Éca intrebare grea, la care au remasu datori cu respunsu toti istoricii si ethnologii pana in diu'a de astadi. Conjecturi cate vrei, date positive fórte pucine. Dn. B. Constantinescu dice in introducerea cartiei sale, cá publicandu aceste probe de literatur'a tiganiloru din Romani'a, au avutu in vedere interesulu loru lingvisticu si chiaru antropologicu. In cátu pentru partea istorica, auctorulu sustiene cu Fr. Miklosich, A. F. Pott, Ascoli, Paul Bataillard, Mich. Cogalnicénu (1837), J. A. Vaillant, cá tiganii au venitu in tierile romanesci din Indi'a, éra nu din Egiptu cumu tñne lumea. Dara candu si pe unde? Prin Russi'a, sau preste Asi'a mica prin imperiulu romanobizantin? Cumu si candu au ajunsu tiganulu cá se si dea nume de romani, cá si greculu Romeos? Dn. C. publica aci 75 de cantece si 15 basmuri (naratiuni, fabule) tiganesci, traduse totuodata in romanesc si anume cantecele insocite de mai multe adnotatiuni filologice. Colectiunea e facuta din gur'a diverselor clase de tiganu, cate inca n'au apucatu a'si perde limb'a, precum ricinearitiko (ursari), laiaşisko (laiesiesci), cacevarisco (caldaresci), tismanarisco (tismanaresci), netoşisko (netotiesci, goli) etc. Amesteculu de cuvente romanesci in cantecele tiganiloru este asemenea interesantu. Totu asia este la locul seu intrebarea: Cá ce influentia a potutu se aiba multimea de tiganu locuitori in aceste tieri, asupra economiei domestice, inca si asupra caracterului national, romanescu, ungurescu etc. Dara de es. inainte numai cu 100 ani ar fi scosu cineva pe toti tiganii din Daci'a si Panoni'a, cáti fauri, caldarari, ciurari, lingurari, musicanti, femei spoitorie, spalatorie si preocupetie de haine, si chiaru cáti furi si cate femei descantatorie si vrajitorie aru fi mai remasu in tíera? Poporulu magiaru (nu vorbimu aci de aristocratie) fóra tiganu nu aru avea nici-o musica instrumentale, éra poporulu romanescu ar fi remasu cu fluierulu si cu cimpoiulu seu italianu.

Philologii cunoscu multa asemenare intre dialectele tiganesci de pe la noi si intre a le onoru popóra modernu din Indi'a orientale; in acésta directiune se si face studiu comparativu*. In totu casulu, esteriorulu tiganiloru sémene de miaune cu alu onoru popóra din Indi'a. Se mai observa, cá dialectele tiganiloru din Romani'a diferu intre sine catuva, mai multu inse de ale tiganiloru unguuro-transilvani.

Nu toti lectorii nostrii voru avea ocaziune de a'si castigá cartea, a carei recenziune facemu; asia pentru cei cari simtu óresicare placere la acestu studiu ethnologicu, reproducemu cu tóta angustimea spatiului, unu canteclu scurtu tiganescu cá specimene de limb'a tiganésca din Munteni'a, decopiatu intocma cu orthographi'a cumu a creditu dn. C. cá corespunde limbii tiganesci.

(Laiásisca)

(Laiiesiescu)

Dévla, na mai mandár ma Dómne, nu mai me omorí,
T'ankalá-ma pá koi ce ár, De me scóte pe acea érba,
Pá koi harorí şukár Pe acea valcica frumósa.
But ţárurea si anzardé; Multe corturi sunt intinse,
Numai koi ţar maşkarál Numai acelu cortu din mijlocu
But si anzardí şukár Multu este intinsu frumosu.
Pala láte kon besél? Dupa densulu cine siede?

— „Colectiune de poesii vechi.“ Cantece vechi ale poporului romanu. Din psalmii lui Dositheiu mitropolitulu. Culegere din poesile Vacaresciloru. I. Baracu, C. Inache. Parisu Momuleanu si Beldimanu. Bucuresci 1878. Formt 8-vo, 215 pagine. Pretiulu numai 50 de bani, in cátu abia potú esi spelele tipariului.

Dara societatea cu ale carei spese s'a tiparitu acésta carte, a venitu la ide'a patriotica de a sacrificá din fondurile sale inadinsu, fóra nici-unu scopu de castigu materiale. (Intre noi fia disu, meritulu principale este aci alu dlui Moscu Ascher). Pentru philologi recomandamu psalmii, in cari affi cuvente si forme gramaticali, de care fugu reactionarii moderni, de es. síediumu, plansemu, feci, au faptu, invetiú (ifí locu de

* A se vedé si publicatiunile dlui B. Constantinescu din Column'a lui Traianu 1877 Nr. 10 et 11.

obiceiu, naravu), cumplitu (in locu de grozavu), óra (ceasu), lance simcelósa, genune (primejde), sugarii (prunciu mici) dela sóre lucóre cu radia etc.

— „Cursu elementaru de Igiena pentru scóle secundare, conformu programei oficiale. Traducere dupa Henri Perrustel, de C. S. N.— Bucuresci 1878. f. 8-vo micu (Pretiu 2 lei.)

Ací se vedeti „sistema mixta,“ gramatica si orthographia de bunu placu! Clima si climatu, lectie si lectiune, genit. igieni, dili, fisici, bóli, influintii etc. in locu de igienei, dilei, fisicei, bólei, influintiei; u finale candu stersu, candu pusu; traiu si apoi traescu (fóra i); sánu, si senu, in locu de sinu (sinus), dupu-ce ati adoptatu si insinuarea, éra nu insanuare; — abundentia si abundantia in acelasu aliniatu; au nu diceti si dv. u n d a, apele au inundatu campiile, éra nu inundetu? inoie, inoitu; in si nou, au nu sunt aci doi n! — Diferentia fórte de periculósa: De unde vine aici acelu de? Masila, de ce nu curatu romanesc masea? Imbiba, de ce nu s bea, s uge. Dara despre jocuri de acestea cu limb'a, vomu avea ocaziune de a conversá mai desu.

(Va urmá.)

Cursulu monetelor in val. austr.

Vien'a, 21 Decembre

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.60 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.35 „
Imperialu rusescu	„	9.30 „
Moneta germana de 100 marce	„	57.80 „
Sovereigns englesi	„	12.— „
Lira turéscá	„	11.— „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	100.05 „

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

20 Decembre.

Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	l.	100.25 b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	103.— „
Obligatiune de imprumutu dominele din 1871 cu 8%	„	97.— „
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„	94.75 „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	87.— „
Imprumutulu municipale nou (alu capit. din 1875 cu 8%	„	98.— „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„	180.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	32.90 „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	85.— „
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	185.— „
Romani'a. Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„	78.— „

Deja in 16 si 17 Ianuarie

va avea locu tragerea a 86 Loterie a tierii ducale de Braunschweig, atatu de bogata in castiguri, concessionata de statu si garantata. In scurtulu tempu de aprópe 6 luni vinu de a se decide 45,000 castiguri si unu premiulu sum'a totala de

11 miliónu 150,000 franci,

intre cari se afla urmatórele castiguri si adeca in casulu celu mai favorabilu

= 450,000 marce =

mai departe		
1 à 300,000	1 à 25,000	61 à 5000
1 à 150,000	5 à 20,000	6 à 4000
1 à 100,000	12 à 15,000	107 à 3000
1 à 60,000	22 à 10,000	213 à 2000
3 à 40,000	2 à 8,000	523 à 1000
3 à 30,000	4 à 6,000	etc. etc.

Precum s'au ficsatu de catra gubernulu ducalu pretiulu pentru classa I este;

1 întregu losu originalu 20 franci
1 jumetate „ „ 10 „
1 patraru „ „ 5 „

Aceste losuri eu le espedesu promptu, tramitiendumi-se pretiulu loru in auru, note, timbre postale etc. Ori-ce comanda fie ea ori catu de mica va fi efectuatá promptu si catu mai bine si voi alaturá gratis pre langa ori-ce comanda planulu officiosu publicatu din partea Directiunii Loteriei ducale, precum voiu tramite catu mai in graba si banii castigati si rezultatulu obtienutu dupa ce se va fi facutu tragerea.

Firm'a mea, ce exista deja de 26 ani se bucura de unu norocu deosebitu, de órece a'ara de multe alte castiguri mari, conformu probelor officiose dela 1871 in colect'a mea principala au caditu de trei ori premiulu de 254,000, 183,000, 182,400, si in a 85-ea loterie terminata acum de curendu am platitu mai multe „Castiguri principale“ in Romani'a. Me simtiu deci îndreptatitu a considerá colectur'a mea de recomandata cá cea mai norocósa si invitu a mi se tramite comande catu mai curendu, cu atatu mai verosuu ca numerulu losuriloru este marginitu. Se se grabésca deci ori cine a participá la acésta loterie mare si bogata de castiguri.

J. Dammann,

colectorulu principalu autorisatu de catra gubernulu ducalu.

Hamburg, 43 Zeughausmarkt.

(55) 3—6

Morburi de pieptu si plumani

de ori-ce natura se curéza siguru prin

Allopulu de plante Schneeberg a l. Wilhelm

pregatitu dupa prescrierea medicului, si se capeta de la Franz Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen. Sucleu acest'a s'a doveditu de bunu pentru dorerile de grumazu si pieptu, gripa, ragusiéla, tusa si trózna. Multi cemperatori marturisescu, ca numai sucleu acestui-a au a-si multiami somnulu placutu.

Escellentu este sucleu acest'a, cá preservativa pe tempu negurosu si aspru.

In urm'a gustului fórte placutu copiiloru este folositoriu, celui-ce suferu de plumani inse, o trebuintia; cantaretiiloru si oratoriloru contra vocii inchise séu ragusite, unu midilocu necesariu.

Multime de atestate confirma cele de susu: Cea mai clara dovéda despre efectulu extraordinariu alu acestui sucu este, ca cons. de curte de d. prof. Cappelzer, rectorulu magn. la universitatea c. r. din Vien'a, ilu folosescu cu celu mai bunu succesu in spitalu, precumu si la persóne private.

Asemene s'a afflatu recomandabilu si s'a prescriu adese sucleu acesta de multi alti medici indigeni si din strainatate.

Pentru dovedirea celoru afirmate reproducemu urmatórele scrisori recunoscutóre:

Testimoniu.

Fiulu meu de siese ani Franciscu a suferitu optu septemani in tusa magarésca in asia mesura, in cátu me temeam cá nu cumu-va se se innee; intru ace'a a slabitu cu totul si a fostu atátu de debilu, in cátu abia stá pre petióre. Atunci mi-s'a recomandat allopulu de plante de Schneeberg, si multiamita acestui midilocu minunatu, indata dupa intrebuintiarea primei sticle a mai incetatu tusa, dupa a dou'a sticla cautá bene afora copilulu, a venitu la potere si de atunci e deplinu sanetosu. — Si fetiorulu meu celu mai mare a scapatu in câteva dile, prein midiloculu acest'a, de o tusa mare si ragusiéla.

Deci cu multiamita sincera estradau acestu testimoniu, pentru curarea rapede si miraculósa a copiiloru mei si dorescu cá acestu midilocu se devina cunoscutu si folositu in tóte partile prein omenimea suferinda.

Platz, 6. Martiu 1855.

Anton Just.

Laurentiu Scheibenreif, primariu.

Onorate Domnule!

Te rogu a-mi mai tramite cátu mai in graba inea 4 sticle dein renunitulu D-tale Allopulu de planta, dupa folosirea aloru 2 sticle affi cá doreru de pieptu si guta, pre cumu si respiratiunea scurta se micioréza pre di ce merge, pentru ace'a m'e

adresezu astadata de a dreptulu la D-Ta, in sperarea de a capatá dein celu mai próspetu. Acludu 5 fl. m. c.

Cu tóta stím'a se subsómna

Heinrich Bock, chirurgu.

Münchret langa Ostrang, 23. Febr. 1859.

Testimoniu medicale.

Allopulu de plante Schneeberg este unu medicamentu fórte usiatoriu pentru doreri de pieptu, asthmu, hectica, tusa, cataru, si este de recomandat in casuri de astfeliu de bóle.

Hohenmauth, 25. Ian. 1858. Dr. Feschl.

D-lui L. Cantily, apotecar in Graz.

Onor. Dle! Folosindu in desiertu diferite midilóce pentru doreru de pieptu, de carea suferiam greu de 2 ani, am cercatu si cu o butelia de allopulu de plante Schneeberg anuntiatu de d-ta, care se póte recomandá pe siguru la toti hecticii; pentru-ca, dupa intrebuintiarea celui d'antiau exemplariu amu sentitu usiorare, si dupa-ce am mai cercatu cu 2 sticle din acésta medicina minunata, sanetatea mi se restaurá pe deplinu. Multiamindu-si Dlu meu, din tóta ánim'a, remanu alu D-tale servitoriu cu totu obligatu

Graz, 3. Febr. 1857.

W. J. Pock.

Domnulu meu!

(21) 28

Dupa-ce prin intrebuintiarea allopulu d-tale amu scapatu cu totulu de tusea 'mea si de ragusiéla impreunata cu aceea, de care suferisem septemani si totu odata in urmarea binefacutóreloru rezultate ale acestui allopulu minunatu de plante mi-am recastigatu si vocea de mai nainte, me sentiu fórte obligatu a Ti multiami din tóta ánim'a pentru acésta inventiune salutará, cum si a recomanda acésta medicina probata, dupa a mea convictiune, la toti cáti suferu de pieptu si mai verosuu cantaretiloru. Cu perfecta stima

Peisching, 25 Juniu 1857.

Joanu Bauer, docents.

Informatiunea despre folosire se alatura la fia-care sticla. Pretiulu unei sticle 1 fl. 25 cr. v. a. Pachetarea se computa cu 20 cr.

Depositulu principale la Franciscu Wilhelm apotecariu in Neunkirchen.

Allopulu de plante genuinu se mai afla in Sabiu: Friedrich Thalmayer, comerciante. Aradu: F. Tones & Comp. Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu. Alba-Julia, Juliu Fröhlich, apotecariu. Clusiu: Ed. Valentini, apotecariu. Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu. Sighisiór'a: J. B. Teutsch, comerciante.

Tipariulu lui W. Krafft in Sibiu.